COŞMARUL SE NUMEŞTE FANDUUM

GEORGE CEAUŞU

După o idee de Alexandru Ungureanu

Nu te superi dacă te rog să nu mai ţii paharul în dreptul feţei. Prin sticla lui, gura şi bărbia îţi apar deformate şi am impresia că, încet, şi ochii ţi se scurg în pîlnia aceea spre necunoscut. Şi asta îmi aminteşte de Fanduum.

Să nu crezi că sînt beat. Am băut, ce-i drept, însă am băut numai atît cît să mă simt în rînd cu pieile-de-şarpe, să pot distinge conturul lăsat de obiecte, un contur care să zvîcnească mereu înspre noi forme, dar ochii să nu-mi poată luneca de-a lungul suprafeţelor, iar realitatea şi fantasticul să se amestece într-o fiertură în care se cufundă toate şi izbucnesc în răstimpuri, probabilistic.

Ţi-a mai vorbit cineva de piele-de-şarpe? Fac rău că-ţi spun. Nimeni nu m-a crezut pînă acum şi încerc cu tot dinadinsul să uit de Fanduum, pentru că toată povestea asta aduce şi puţin a ţicneală. E curată prostie să încerci să uiţi ceva anume – abia atunci îţi zgîndăreşti mai mult memoria, trezind-o din apatia ei – dar uneori un gest nereuşit, dezmembrat de restul mişcării, un cuvînt aruncat într-o doară, însă datorită căruia se surpă tot ceea ce aveai de spus au grijă să-mi aducă aminte că, de fapt, sub aparenţa certitudinii în care credem cu atîta nesăbuinţă se ascund mişcările probabilistice ale Pieilor-de-şarpe, componentele probabilistice ale unui trup străin ţie însuţi, un trup segmentat în inele, baghete, racorduri şi vase comunicante sau gîndurile şi senzaţiile prinse în reticulul unor funcţii probabilistice, ca un miceliu sofisticat prin care Fanduum, tărîmul probabilistic, se prinde de stînca numită de noi Realitate.

Pe Jupiter există o viaţă amoniacală, iar fiinţele hexapode de acolo au...

De fapt, nu asta voiam să-ţi spun. Iartă-mă. Aşa se întîmpla şi în Fanduum: ideile vin din afara ta, derulîndu-se, ca şi cum ţi s-ar învîrti în cap, sfîrîind, un clişeu faţă de care buzele îţi rămîn mult în urmă.

Sînt un om însetat de certitudini. Doar întîmplarea a făcut să ajung în Fanduum, un tărîm pierdut în inima unui deşert cum e Sahara, Calahari, Gobi sau Nevada, un tărîm de a cărui existenţă nu mă îndoiesc, dar pe care,

se înţelege, n-am să pot niciodată localiza precis – s-ar putea poate ca deşerturile să fie bîntuite de astfel de oaze probabilistice. Ne tîram picioarele prin nisipul fierbinte, eram morţi de sete şi nu aveam curajul să ne atingem de cele cîteva picături de apă rămase pe fundul burdufurilor. Spinările cămilelor pluteau în aerul greu, coclit; prin miasmele trupului pe care nu îl mai simţeai al tău pulsa, din cînd în cînd, cîte o mişcare. Mă trezeam uneori cu ochii larg deschişi, atît de larg, încît ar fi vrut să cuprindă în ei cît mai multă realitate, realitate în care, cu încetul, intram şi eu – o fostă prietenă îmi vorbea de **intrarea în peisaj** şi am înţeles-o abia atunci cînd ochiul mi s-a întors pe dos închizîndu-se undeva, deasupra.

Căci Fata Morgana mi se arăta tot mai des. Şi am crezut-o de la bun început, pentru că ea nu era decît pîlpîirea unei porţi în spatele căreia se întrevedea o altă realitate. În care puteam intra, cu riscul să rămîn acolo pentru totdeauna. În Fanduum te trezeşti, de bună seamă, singur: tovarăşii tăi de călătorie au dispărut sau au rămas închişi în dosul unei alte feţe a Fanduum-ului, izolaţi în textura de spaţii paralele, vieţi separate urlînd ca nişte lupi în pustiu, dar care nu mai au decît o şansă la un milion să se reîntîlnească vreodată, deşi aceste spaţii trec uneori unele prin altele, văzîndu-şi în fiecare clipă respiraţiile îngheţate prin sticla peretelui despărţitor.

Pieile-de-şarpe erau îmbrăcaţi ca nişte beduini. Nu am înţeles niciodată dacă ei se născuseră şi copilăriseră în Fanduum sau dacă erau nişte nomazi rătăciţi în deşert. Pe umeri le atîrna o mantie subţire care ajungea pînă aproape de călcîie. Femeile purtau văluri pe faţă. Mai multe detalii nu îţi pot oferi despre aspectul lor: nu numai veştmintele, dar nici trupurile nu li se puteau distinge prea bine, toate componentele lor intrînd în aceeaşi maşinărie probabilistică, mişcîndu-şi rotiţele cu fiecare clipă, mişcările derulîndu-se ca şiragul de cifre pe un cadran cu afişaj de cristale lichide, unde, din cauza succesiunii rapide, nu mai distingi în cele din urmă decît un nor fosforescent.

În rest, erau nişte oameni obişnuiţi. Dar îţi dai seama ce înseamnă să fii în rîndul Pieilor-de-şarpe: zilnic, fiecare gest al tău atîrnă de o cifră, de o linie, de o suprafaţă, cifrele te ajută prea puţin, liniile deviază pe alte traiectorii, suprafeţele nu se îmbină, zodiile nu se potrivesc niciodată. Ca să descriu o singură zi din viaţa unei fiinţe probabilistice mi-ar trebui un roman. Pentru Pieile-de-şarpe să lucrezi, să te deplasezi, să întîlneşti pe cineva, să mănînci, să dormi este tot atît de complicat cît este pentru noi deschiderea unui seif cu un cifru de o lungime enormă; nu este de ajuns să nimereşti prima cifră – poţi tot atît de bine să greşeşti şi la a doua, şi la

ultima dintr-un lanţ nesfîrşit, iar uşa să rămînă tot închisă.

Dar măcar ei nu trăiau sub ameninţarea probabilităţii, pentru că imprevizibilul le intrase în obişnuinţă. N-am întîlnit în Fanduum nici un astrolog, nici o vrăjitoare, nici un meteorolog, nici un seismolog, nici un jucător de bridge, iar profesia de medic era foarte rară (eşti convinsă că şi medicina e ceva probabilistic, nu?). Cele mai multe jocuri, fiind probabilistice, căzuseră în desuetudine. În această viaţă suspendată în imprevizibil căutai un fir de pai de care să te agăţi. Căutai o certitudine.

(Chiar aşa, iubito, de unde setea asta de certitudini? E vorba de noi, nu de pieile-de-şarpe. Noi, care avem pămîntul sub picioare.)

Tristeţea, marea tristeţe venea de la faptul că probabilitatea avea mereu de suferit de pe urma unui examen foarte dur: examenul realităţii. Fiecare componentă a acelei lumi avea înscrisă pe ea o cifră pozitivă, subunitară, care evalua şansa ei de existenţă. Dar blestemata şansă la o existenţă nu era tot una cu şansa de a exista. O probabilitate de înfăptuire a evenimentului de 999/1000 nu-mi putea garanta că la sfîrşitul a 999 de încercări nereuşite, la cea de a mia încercare, evenimentul avea să se înfăptuiască. Trebuie să fii convinsă că în Fanduum nu exista probabilitatea 1 (a evenimentului sigur) sau 0 (a evenimentului imposibil), pentru că ele nu sînt decît nişte simple abstracţii. Iar obiectele blestemate erau tocmai cele care se apropiau de aceste limite, o probabilitate de 1/2 te lăsa, la urma urmei, indiferent, puţin îţi păsa dacă avea să cadă ban sau pajura; emoţiile începeau abia atunci cînd vedeai un obiect cu 0,000..., o probabilitate cu un şir uriaş de zerouri la sfîrşitul căruia descopereai un 1 atît de cocoşat încît 1 ai fi putut confunda cu un 0; iar o probabilitate în zecimalele căreia ar fi plouat cu 9, milioane de 9 întinzîndu-se în necunoscut, putea să genereze situaţii tragice, pentru că ea nu-ţi oferea niciodată siguranţa necesară, ci doar iluzia ei.

De ce îţi spun asta? Pentru că am cunoscut şi acolo o fată, poate tot atît de frumoasă ca şi tine. Şi toate computerele lor – îţi dai seama ce rol uriaş aveau computerele pentru pieile-de-şarpe, cînd în fiecare clipă trebuiau evaluate atîtea probabilităţi – toate computerele lor ne indicau cu o probabilitate de 0,999999... că n-o să ne despărţim niciodată.

(Ţi-am spus că Fanduum era un adevărat Eden al birocraţiei? Mii de funcţionari nu făceau alt ceva decît să înscrie probabilităţile în tabele, să le rescrie, să le catalogheze, să le fişeze, să le analizeze, să le centralizeze, să dea situaţii asupra lor pe orizontală, pe verticală sau în diagonală).

Aşa încît nu era esenţial că trupul ei îmi scăpa printre degete, că sărutul

ei îmi biciuia în răstimpuri buzele şi parcă simţeam gustul sărat al unei mări, că stăteam cu frica în sîn de la o zi la alta, pentru că s-ar fi putut să n-o mai reîntîlnesc niciodată, eram în Fanduum, s-ar fi putut ca totul să eşueze în neant şi în fiecare noapte de dragoste aveam impresia că mai arunc un zar şi că se încăpăţîna să apară doar faţa norocoasă, în vreme ce o altă faţă aştepta în tăcere, ca un rînjet al destinului.

Ne înverşunam să calculăm cu cît mai multe zecimale probabilitatea să rămînem mereu împreună, dar toate computerele se blocau şi începeau să scrie la nesfîrşit şiraguri de „9”. Cu toate acestea, ne-am despărţit. O despărţire meschină.

Şi ţin minte cîtă jale era la moartea unui om. Mai ales o moarte mai puţin previzibilă. Ţi-am spus, poate: vrăjitoarele şi cititoarele în bobi îşi schimbaseră meseria, care, într-adevăr, nu mai renta. Deveniseră, în marea majoritate, bocitoare. Cu cît omul avusese o probabilitate mai mică să moară, cu atît tînguirea era mai jalnică: „Tu, oame/ Sărmane/ Cum te ai născut/ Şi totuşi ce şanse/ Să mai rămîi ai avut...” Asta nu înseamnă că la înmormîntările celor deja **morţi,** adică cu o probabilitate de a fi rămas în viaţă de 0,000000..., nu puteai auzi: „Tu, oame/ Sărmane/ Şansa ţi-a zîmbit/ Şi totuşi, cîtă durere/ Că ea nu a mai strălucit...”

Este inuman acest Fanduum: el te obligă să pui o etichetă pe fiecare eveniment, să înscrii pe ea o probabilitate. Însă rămîne ca realitatea, cruda realitate statistică, să dea verdictul: s-a produs evenimentul? nu s-a produs? statistică, adică valabilă pe nenumărate cazuri: unul singur nu-ţi spune nimic. Şi totuşi, viaţa mea nu este decît una singură. În sens probabilistic, eu nu exist sau aş exista în măsura în care aş avea cîteva mii de sosii, cel puţin. Nu-ţi mai povestesc cum am ieşit din fanduum.

Într-un mod asemănător celui în care intrasem. Nu-ţi mai povestesc cum a reacţionat unul din foştii mei tovarăşi de călătorie, cînd l-am întîlnit, din întîmplare, după aceea: s-a prefăcut că nu înţelege nimic cînd i-am pomenit de Fanduum. O fi avut ceva de ascuns?

*

Dar Fanduum a rămas undeva, în urmă, ca un tărîm de coşmar. Îmi vine din ce în ce mai greu să cred că el ar fi existat vreodată. Pentru că lumea noastră ne oferă suficient de multă siguranţă: obiectele stau prinse în temeliile lor, pămîntul, cu tot ce ne înconjoară, nu se clatină decît, să spunem, în momentele în care am băut prea mult, iar realitatea nu se destramă la cea

mai mică adiere. (Mă ierţi pentru tremurul ăsta nervos, pentru spaima asta faţă de zguduiri – am rămas cu ele de pe urma cutremurelor.)

O viaţă de om are multe lucruri sigure de care te poţi agăţa. A, un adăpost. Ce-i drept, aici există o mică improbabilitate: proprietăreasa m-a ameninţat că mă dă afară din casă dacă nu-mi plătesc chiria pînă la sfîrşitul lunii. Dar am un serviciu reuşit, mănînc o pîine albă, cu toate că şeful îmi cam bagă strîmbe în ultima vreme (sînt convins că n-are prea mari şanse). Am un ban, am un timp al meu... Ah, dar banii ăştia se duc, ceva de speriat! Şi recunosc că nici timpul nu este un lucru pe care să te poţi bizui.

A fost un capitol nereuşit în viaţa mea – poate astfel de episoade sînt de natură să-ţi trezească suspiciunile faţă de oameni, să nu mai poţi avea încredere în nimeni. Sînt femei în sentimentele cărora nu trebuie să te încrezi nici cu o probabilitate infimă. Dar ce a fost a trecut. Ne-am despărţit şi gata. Tu eşti însă altfel decît celelalte. Din primul moment, am avut impresia că te cunosc de mult; ştii cît de mult te aşteptam?

Nu te superi dacă am să te rog să nu-ţi laşi părul să cadă în ochi; şi nici să nu mai ţii paharul în dreptul feţei. Pentru că faţa ta mi-ar apărea descompusă ori diformă şi asta m-ar duce cu gîndul la Fanduum. Coşmarul s-a sfîrşit demult şi ar fi păcat să nu mi se şteargă din minte totul, ca şi cum ai trece cu un burete pe deasupra.

Avem o certitudine: dragostea. Cred acum că dragostea poate dăinui, numai celelalte sentimente se ofilesc şi mor. Am visat să fii a mea şi nu mă îndoiesc că ai să fii a mea întotdeauna.

Cu o probabilitate de...